

Inventaris van het archief van C. van Gelderen

Levensjaren 1872-1945 (1886-1949)

Samengesteld door Heinz de Werk

Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)
Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 95
Februari 1997

Inleiding

Prof. dr. Cornelis van Gelderen

C. van Gelderen werd geboren als zoon van de zilversmid Pieter van Gelderen en Hendrika Jacoba Callenbach te Schoonebeek op 7 juli 1872. Het milieu was beïnvloed door de aanzetten van de latere doleantie. Hendrika Jacoba Callenbach was een dochter van ds. C.C. Callenbach, die in het begin van de 19^e eeuw tot de rechtzinnige stroming behoorde. In 1888 ging hij werken in de boekhandel van J. de Bruyn te Kampen. In 1893 verliet hij deze. Enkele jaren later (1896) begon hij met de studie aan de theologische school te Kampen, waar hij in 1899 voor zijn kandidaatsexamen slaagde. Hier werd zijn belangstelling voor Semitische talen en de Assyriologie gestimuleerd door H. Bavinck en M. Noordzij. In datzelfde jaar liet hij zich dan ook inschrijven als student in de Semitische talen te Leipzig en als student filosofie te Berlijn. Drie jaar later behaalde hij de doctorstitel in de Semitische talen met het proefschrift *Ausgewählte Babylonisch-Assyrische Briefe, transscribiert und ubersetzt*. In 1904 werd hij door toedoen van H. Bavinck, die inmiddels hoogleraar aan de Vrije Universiteit was geworden, aan de letterenfaculteit van diezelfde instelling benoemd tot rector in de Hebreeuwse taal en de bijbelse archeologie. Een jaar later volgde zijn benoeming tot hoogleraar in de Semitische talen en twee jaar later kreeg hij een leerstoel als buitengewoon hoogleraar in de theologische faculteit. Van 1905 tot 1910 doceerde hij samen met de kerkhistoricus F.L. Rutgers, van 1910 tot 1920 werkte hij alleen en daarna deelde hij zijn onderwijstaak met G.Ch. Aalders. In 1945 werd hij opgevolgd door W.H. Gispen. Het rectoraat van de VU werd door Van Gelderen in 1915 en 1916 waargenomen.

Naast het universitaire vlak was hij ook op enkele andere gebieden actief, zoals de vertaling van de bijbel in het Zuidafrikaans, de nieuwe bijbelvertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap en het Institutum Elamiticum. De activiteiten voor de Zuidafrikaanse bijbelvertaling brachten hem in nauw contact met de gereformeerde kerk in dat land. In 1927 heeft hij enkele maanden in Zuid-Afrika doorgebracht. Het Institutum Elamiticum, dat door hem in 1918 werd opgericht, bleef van weinig betekenis door zijn drukke leeropdracht aan de Vrije Universiteit.

In 1916-1917 raakte Van Gelderen in conflict met de Deputaten tot oefening van het verband tussen de gereformeerde kerken en de theologische faculteit der VU. De oorzaak hiervan was de historisch-kritische benadering van de bijbel die door hem werd gedoceerd. Naar aanleiding van dit conflict verplichtte hij zich verder over deze kwestie te zwijgen. Wel adviseerde hij nog predikanten die om dezelfde redenen in botsing kwamen met de synode. In het conflict Geelkerken (1926) probeerde hij te bemiddelen, maar moest zich uiteindelijk neerleggen bij het besluit van de Synode te Assen van hetzelfde jaar.

In 1901 trad hij in het huwelijk met Klaasje Stagger, die hem vier kinderen schonk. In 1955 overleed zij. Gedurende de Tweede Wereldoorlog waren de opperrabijn J. Tal en diens vrouw ondergedoken bij Van Gelderen.

Over het archief

Het archief werd in 1971 door mej. H.J. van Gelderen aan de Vrije Universiteit geschonken. Het bevat wetenschappelijke aantekeningen en particuliere correspondentie.

De indeling binnen de aparte rubrieken is chronologisch, op enkele uitzonderingen na.

In rubriek 'Familie en gezin' worden eerst de brieven van Van Gelderen aan zijn familie vermeld, waarna de correspondentie volgt met zijn kinderen en ds. C.W.E. Ploos van Amstel. In rubriek 'Werkzaamheden aan de Vrije Universiteit', wordt eerst de correspondentie opgenomen, gevolgd door de collegedictaten. In rubriek 'Werkzaamheden als adviseur bij de Zuidafrikaanse bijbelvertaling', zijn eerst die scribenten genoemd waarmee regelmatig werd gecorrespondeerd, waarna de brieven van de meer incidentele schrijvers zijn opgenomen.

Aan het archief is een register van afzenders toegevoegd.

De volgorde van de nummers in de dozen wijkt af van de nummering in de inventaris. De collegedictaten zijn onder de activiteiten aan de VU opgenomen, maar ze bevinden zich in de dozen nr. 3-7.

H. de Werk, juli 1985

Aanvulling I

In het voorjaar van 1989 ontving het Documentatiecentrum via Jaap van Gelderen, fotograaf te Zeist, zes archiefdozen, deze zijn als doosnr. 9-14 aan de collectie toegevoegd, maar de inhoud van die dozen is nog niet beschreven. De dozen bevatten voornamelijk collegedictaten. Doos 14 bevat daarnaast een omslag met bullen, diploma's, paspoorten en correspondentie.

juli 1989

Aanvulling II

In februari 1997 werden 11 cahiers met memoires toegevoegd.

De inventaris van H. de Werk uit juli 1985 werd gescand en overgezet naar deze versie.

26 februari 1997

Inventaris

Familie en gezin

- 1 Correspondentie met familie, 1886-1925.
1 omslag
- 2 Felicitaties met zijn huwelijk met Klaasje Staggar, 1901.
1 omslag
- 3 Condoleances met het overlijden van zijn vader, 1914; en met het overlijden van zijn moeder, 1924.
1 omslag
- 4 Correspondentie met gezins- en familieleden tijdens zijn reis door Zuid-Afrika, 1927.
1 omslag
- 5 Condoleances met het overlijden van zijn vrouw, 1935.
1 omslag
- 6 Brieven aan de kinderen houdende condoleances met het overlijden van C. van Gelderen, 1945.
1 omslag
- 7 Brieven van C.W.E. Ploos van Amstel aan de ouders en de zusters van C. van Gelderen, 1918-1936.
1 omslag

Opleiding

- 8 Akte waarbij de boekhandelaar J. de Bruyn te Zwolle verklaart dat van Gelderen naar genoegen in zijn zaak heeft gewerkt, 1892.
1 stuk
- 9 Akte betreffende de toelating tot de Theologische School Kampen, 1896.
1 stuk
- 10 Getuigschrift van de Theologische School, 1899.
1 stuk
- 11 Beroepingsbrief van de classis te Zwolle, 1899.
1 stuk

- 12 Correspondentie met de kerkeraad te Berkel over een predikbeurt en de bezwaren, 1899.
1 omslag
- 13 Nationaliteitsbewijs met Duitse vertaling, 1899.
1 stuk
- 14 Aktes waarbij de universiteiten van Berlijn en Leipzig verklaren dat C. van Gelderen colleges heeft gevolgd in de periode 1900-1901.
2 stukken
- 15 Akte van de universiteit van Leipzig, waarbij C. van Gelderen het doctoraat wordt verleend in de Semitische Talen, 1902.
1 stuk
- 16 Brieven betreffende zijn dissertatie, 1902.
1 omslag
- 17 Brief van de classis Coevorden betreffende zijn emeritaat, 1904.
1 stuk

Werkzaamheden aan de Vrije Universiteit

- 18 Brieven betreffende zijn benoeming tot lector, 1904.
1 omslag
- 19 Brieven betreffende zijn benoeming tot hoogleraar, 1905.
1 omslag
- 20 Brieven betreffende de overname van het rectoraat, 1915.
1 omslag
- 21 Correspondentie met de Deputaten tot oefening van het verband tussen de gereformeerde kerken en de theologische faculteit, 1916-1917.
1 omslag
- 22 Brieven betreffende werkzaamheden aan de VU, 1923-1945.
1 omslag
- 23 Brieven betreffende *Koningen II*, 1936.
1 omslag
- 24 Brieven van J.J. Koopmans betreffende tentamens; 1933-1946.
1 omslag

- 25 Brief van C. van Gelderen, waarin hij W.H. Gispen aanbeveelt als zijn opvolger, 1945.
1 omslag

Collegedictaten 1911-1923

- 26 Psalmenexegese, z.d.
1 omslag
- 27 Collegedictaat *Amos* en kopie, 1911-1915; collegedictaat *Amos*, 1924-1931.
2 pakken
- 28 Collegedictaat *Koningen II*, 1936.
1 pak
- 29 Diverse collegedictaten, z.j.
1 pak

Werkzaamheden als adviseur bij de Zuid-Afrikaanse bijbelvertaling

- 30 Brieven van J.D., S. en H. du Toit, 1899-1949.
1 omslag
- 31 Brieven van Stella Postma, 1928-1929 en 1936-1938.
1 omslag
- 32 Brieven van D. en M.M. Leroux, 1928-1929.
1 omslag
- 33 Brieven van J.J. Müller, 1928 en 1931-1933.
1 omslag
- 34 Brieven van S. Leroux en E.E. van Rooyen, 1930-1933.
1 omslag
- 35 Brieven van M. Odendaal, 1930.
1 omslag
- 36 Brieven van G.P. Roux, 1931-1938.
1 omslag
- 37-40 Brieven uit Zuid-Afrika, 1924-1939.
4 omslagen

Overige werkzaamheden

- 41 Brieven van C. Renner betreffende de gereformeerde kerk te Breslau, 1901.
1 omslag

- 42 Brieven van H. Meulink te Meliskerke, betreffende zijn steun bij predikbeurten, 1902.
1 omslag
- 43 Brieven van A. Baumgartner betreffende theologische vraagstukken, 1901-1908.
1 omslag
- 44 Brief van A.W.F. Idenburg betreffende een publikatie van Van Gelderen, 1912.
1 omslag
- 45 Brieven van F.M.Th. Böhl, betreffende de uitgave van bijbelboeken en werken over semitische talen, 1920-1926.
1 omslag
- 46 Brieven betreffende het Institutum Elamiticum, 1920-1936.
1 omslag
- 47 Brieven uit de Verenigde Staten betreffende theologische vraagstukken, 1921-1925.
1 omslag
- 48 Brief van Ine Andel-Rutgers, betreffende de zending in Nederlands-Indië, 1922.
1 stuk

Publikaties en recensies

- 49 Belijdenisboekje, door ds. W.H. Gispen, z.j.
1 katern
- 50 *Ausgewählte babylonisch-assyrische Briefe* van C. van Gelderen, 1902.
1 katern
- 51 Inaugurele rede *Principium theologiae in zijne beteekenis voor de archeologia sacra*, ter gelegenheid van de aanvaarding van het lectoraat, 1904.
1 katern
- 52 Inaugurele rede *Israëlitische Oudheidkunde en de archaeologia sacra*, ter gelegenheid van de aanvaarding van het hoogleraarschap, 1905.
1 katern
- 53 Studie betreffende de *Hoofdpunten van de geschiedenis van Job*, 1905.
1 katern

- 54 Overdrukken van *Stemmen des Tijds*, 1910-1917.
1 omslag
- 55 *Ons Tijdschrift*, augustus 1912.
2 delen
- 56 Rede *Sanherib, koning van Assyrië* ter gelegenheid van de
aanvaarding van het rectoraat, 1915.
1 katern
- 57 *Menigerlei Genade*, 1917-1922.
1 omslag
- 58 *Verslag van een wetenschappelijke samenkomst*, 1919.
1 deel
- 59 *Museum, maandblad voor philologie en geschiedenis*,
1924, 1925, 1928,
1 omslag
- 60 *Leçon d'ouverture* van M. Auguste Lecerf, 1932
1 deel

Register

- Aalders, G.Ch. 18, 20
Aalders, G.J.D. 16
Ackerman, P.B. 37
Andel Rutgers, Line van 48
Anema, A. 18
Arèts 37, 39
- Baakema, H.M. 16
Bartels, A. 37
Bartels, F. 16, 18
Bartels, J.W. 37
Bartels, W. 16, 18
Baumgartner, A. 16, 43
Bausch 16
Bavinck, H. 16, 18, 19
Bavinck, Joh. S. 23
Beets, H. 47
Berends, N.M. 18
Biesterveld, P. 2, 16, 18
Bleeker, L.H.K. 22, 40
Böhl, F.W. 22, 43
Bork, F. 18, 46
Bos, T. 16
Bosch, J. 16, 18
Bouwman, H. 16, 18
Brangers-Strovers, D. 23
Breen, C. 16
Breukelaer, W. 21
Breyer, A. 37
Brink van Noordhuizen, C.M. 18
Bronger, H. 46
Bruin, A.J. de 17
Bruyn, J. de 12
Buffinga, N. 39
- Callenbach, Dina 3
Callenbach, H. 3, 23
Callenbach junior, G.F. 16, 20
Callenbach senior, G.F. 16, 20
Callenbach van Ramshorst, C.C.
16, 20
Cillier, J.D. 37, 39
Cloekstra, T. 37
Colijn, A. 46
- Delitzsch 16
Diemer, C. 16
- Diepenhorst, P.A. 20
Dijk, A. van 16
Dijk, J. van 18
Dijk, L. van 16
Donner, J.H. 20
Duin, L.R.E. 16, 18
Dzieyek, Franz 2
- Edelkoort, A.H. 18
- Fabius, D.P.D. 18
Feringa, J.H. 16
Fernhout, J. 21
Fourie 37-39
Franssen, H. 16
Fuchs, I.L. 15
- Geldenduys, N. 38
Gelderens, Cato van 1, 4
Gelderens, Cornelis van 1, 18, 21,
23, 25
Gelderens, Cortiaan van 1, 3
Gelderens, H.J. van 1
Gelderens, Jan van 4, 5
Gelderens, Jet van 4
Gelderens, Marie van 1, 4
Gelderens, Pieter van 1, 4
Gelderens, Zwaan van 4
Gelderens-Hep, H. van 1
Gelderens-Stagger, Klaasje van 1, 4
Geuser, B. 38
Gilsen, J. van 18
Gispen, W.H. van 5, 21
Gommer, J. 16
Good, James, J. 47
Goor, G. van 18
Groenewald, E.P. 5, 39
Groenewegen, E.A. 46
- Hagenaar 3
Halsema, J.G. 16, 18
Hana, Gerard 3
Hana, Keetje 3
Hangelbroek, H. 16
Hania, J. 3
Harrewijn, fam. 16
Haspels, C.M. 3

Haspels, D.J. 3
 Haspels, G. 3
 Haspels, Lena 3
 Haspels, W. 16
 Henning, J.J. 38
 Hepp, V. 22
 Hermans, P.B. 37
 Hinrichs, J.C. 16
 Hofstede 16
 Hölscher Smitskamp, S. 18
 Hout, familie In 't 18
 Hovy, A. 46
 Hovy, W. 18
 Huizing, R.W. 16

 Idenburg, A.W.F. 48

 Jacobs, D.J. 49
 Jongeling, B. 5, 18
 Joosten-Koster, W. 37
 Joubert, W.A. 37

 Kantzingas, J.H. 40
 Kasteren, J.P. van 40
 Keet, M. van de 37, 39
 Kirchner 14
 Klaarhamer, B.W. 21
 Klerk, P.J. de 37, 39
 Kojé, D.N. 37
 Koopmans, J.J. 5, 24
 Kruger, G.H.J. 37, 39
 Kuiper, L. 9
 Kuyper, A. 20
 Kuyper, D.A.A. 16, 18, 21

 Lakker, A.J. 16, 18
 Lekke, A.J. 16
 Leroux, D. 37
 Leroux, M.M. 32
 Leroux, S. 34
 Lindeboom, L. 10
 Lorentz, H.A. 37

 Marle, H.W. van 16
 Matikes, J.C. 19
 Meida, J.B.J. 18
 Meulink, F.W.Th. 42
 Meyster, F.C. 22
 Monnik, J.H. 37, 40
 Moor, J. de 21
 Mulder, C. 16
 Müller, J.J. 33

 Nes, C. van 5
 Nieboer, X. 16
 Niekerke-Wiencke, Stien van 18
 Nienaber, G.S. 39
 Niend-Sluys, N. 5
 Noordewei, A.J. 5
 Noordewier, T. 1 6
 Noordzij, H. 16
 Noordzij, H. 49

 Obbink, H. Th. 18
 Oberholslei, M.M. 35
 Odendaal, M.M. 35
 Oertzen, J. von 18
 Otto, H.J. 37
 Oversteeg, H.J. van 18, 35

 Penemans, M. 18
 Pilon, H.J. 5, 18
 Plas, M. van der 18
 Ploos van Amstel, C.M.W. 3, 7, 18
 Pos, H.J. 46
 Postma, D. 38
 Postma, F. 40
 Postma, Stella 31
 Preez, A.B. du 39
 Preyer, Anna 16

 Remein, J. 5
 Renner, C. 41
 Ridderbos, J. 5, 46
 Riviére, A.S. la 39, 40
 Rocklage, H. 18
 Roether, H. 16
 Rooyen, E.E. 34, 37, 38, 40
 Rooyen, H.H. 37
 Rullman, J.A.C. 37
 Rumpff, D. 37, 38, 40
 Rutgers, H.L. 16, 18, 19
 Rutgers-Hovy, M.W. 5
 Ruys, Th.Jz. 19

 Sandberg, B. 5
 Sant, W. van 5
 Savorin Lohman, M.A. de 5
 Schaar, H. van der 5
 Schaefsma, A.S. 18
 Schelven, C. van 5, 16
 Schilder, K. 5
 Schippers, J. 5
 Schot, C.C. 18
 Schouten, J.L. 5, 16
 Schut-Buré, A.C.E. 5

Schuurmans-Stekhoven, Dien 37
Sietsma, K. 29
Sievers, E. 14
Sikkel, C.J. 5, 29
Sillevis-Smit, Metha 18
Sizoo, A, 5
Sluys, M. van der 18
Snijman, F.C. 37, 38, 40
Snijman, G.A. 37, 38, 40
Snijman, W.J. 37, 38, 40
Steenkamp jr., W.P. 40, 47
Steenkamp sr., W.P. 40, 47
Steffens, J. 5
Stoker 38
Stolk, M.F. 40
Stroetman van Slingelandt, J. 18
Stroeven 29
Suyman, P.C. 41
Suyman, W. 37
Sybrandy van Andel 18

Tazelaar, G.B. 5
Teekman, D. 18
Thijs, J. 5
Toit, B. du 30
Toit, J.D. du 5, 30
Toit, S. du 30
Toit, S.D. du 30
Troelstra, A. 20

Uitenboogaard, W. 23

Valk, J. 6
Vauté, E.L. 38
Veen, J.H. van der 5
Velden, H.W. van 5
Veltenaar, J. 18
Veltman, C. 18
Velzen, S. van 16
Verhoven-Lambooy, G.W. 5
Vissink-Groenewegen 5
Volbeda, D. 45
Voorhoeve, H. 18
Voorhoeve Haspels, C. 5
Vos, G. 45
Vries, C. 18
Vries, E.T. 5
Vries, J. de 5
Vries van Egmond, de 5
Vries Zetsma, de 5

Waals, G. van der 16
Waalwijk van Doorn, J.C. 18

Waaning, M.A. van 18
Walt, van der 37
Weisz, J.C. 5
Wessels, J. 5
Westera, familie 5
Westerbeek van Eerkens, J.J. 18
Westerhuis, K.A. 5
Westhuizen, M.J. van 37
Wielenga, B. 14
Wielenga Boom, M.M.J. 18
Wiersma, G. 18
Wigboldus, E.R. 18
Wijnbeek van Vulpen, E.H. 5, 18
Wijnbeek van Vulpen, M.C. 5, 18
Wille, B. 5
Wilms Gzn., H. 16
Wilschut, M. 18

Ypma, J. 18
Ysel, A.S.E. 37

Zevenbergen, Chr. 18
Zeyl, G. 18
Zwaan, C. de 18